

Dading gesloten door d. Staat en de provincie Zuidholland met jhr. JANTZON over diens aanspraken op tiendregt v. gronden.

Artikel 3.

Al de door deze overeenkomst veroorzaakte kosten, met uitzondering van die van het zegel, welke door den contractant ter andere zijde gedragen zullen worden, komen ten laste van den Staat en de provincie Zuidholland, ieder voor de helft.

Aldus in triplo opgemaakt en ondertekend: te Dordrecht den zes en twintigsten Januarij 1800 vier en zeventig, te Rotterdam den zes en twintigsten Januarij 1800 vier en zeventig, en te 's Gravenhage den derden Februarij 1800 vier en zeventig.

Namens den Staat der Nederlanden,

*De contractant
ter andere zijde,*

*De Ontvanger der Registratie en
Domeinen te Rotterdam,*

(get.) JANTZON VAN
ERFFRENTEN VAN
BABYLONIËNBROEK EN
CAPELLE.

(get.) TREUSSART VAN RAPPARD.

Namens de provincie Zuidholland,

*De Commissaris des Konings
in die provincie,*

(get.) FOCK.

De Griffier der Staten,

(get.) J. ROËLL.

Voor kopij conform,

*De Secretaris-Generaal
van het Ministerie van Finantien,*

BARTSTRA.

[123. 3.]

MEMORIE VAN TOELICHTING.

In 1871 werd door den Staat en de provincie Zuidholland voor het eerst een deel der drooggemaakte gronden in de Schielandsche plassen beoosten Rotterdam, nu nitmakende den polder *Prins Alexander*, ter beteling verpacht.

De grond werd daarbij door de verpachters verklaard tiendvrij te zijn.

Eenigen tijd daarna wendde zich jhr. J. N. J. JANTZON VAN ERFFRENTEN VAN BABYLONIËNBROEK EN CAPELLE te Dordrecht tot de verpachters met de bewering, dat door de gemelde voorwaarde zijne regten van tiendheffer in het voormalig Ambacht, zoowel als in de Hooge Heerlijkheid van Capelle, geschonden waren en dat hij, ter voorkoming eener procedure over het hem toekomend tiendregt, met hen in onderhandeling wilde treden. Uit de dien ten gevolge door den ondergeteekende met de Gedeputeerde Staten van Zuidholland en door deze met de commissie van beheer en toezigt over de droogmaking en met jhr. JANTZON zelven gevoerde briefwisseling alsmede uit de door laatstgenoemde aan gemelde commissie ter inzage verstrekte titels, bleek dat zijne tiendaanspraken tweërlei waren. Zij betroffen namelijk een min of meer algemeen tiendregt over het grondgebied van het voormalig ambacht Capelle n/d IJssel en het regt op een door zijne voorgangers van het domein gekochten bloktiend van grond die ook tot de droogmaking behoort.

De tot staving dier aanspraken door jhr. JANTZON aangevoerde gronden, waarover door den ondergeteekende zoowel de Rijksarchivaris als de landsadvocaten zijn gehoord, kwamen voornamelijk op het volgende neêr.

Voor het algemeen tiendregt over het grondgebied van het voormalig ambacht Capelle beriep zich jhr. JANTZON zoowel op het bezit der heerlijkheid van dien naam als op een transportbrief van 23 October 1801, waarbij aan zijnen erfliater behalve het slot en de Hooge Heerlijkheid van Capelle c. a. werden overgedragen: »alle tiendens en tiendregt gelegen zoo binnen- als buitendijks in dezen ambagt, zoover dezelve thans bezeten worden". Het eerste argument wordt echter voldoende wederlegd door de her-

innering aan den ook in Zuidholland geldenden regel dat tiendregt geen ambachtsgevolg was.

Het tweede argument verliest zijne kracht door de bijvoeging der woorden: »zoover dezelve thans bezeten worden", omdat het bezit der tienden van den nu drooggemaakten grond bij hem die ze in 1801 overdroeg, aan gegronden twijfel onderhevig is. Want wel worden in alle verlijfbrieven der heerlijkheid van Capelle gedurende de achttiende eeuw met de praëminentien en regten ook de tienden uitdrukkelijk overgedragen, maar juist in de acte van 4 April 1797, waarbij die heerlijkheid c. a. werd gekocht door de personen, waarvan één ze in 1801 aan jhr. JANTZON's erfliater overdroeg, komt de vermelding der tienden niet voor.

Het blijkt dus volstrekt niet op welken grond die koopers zich bij de in het jaar 1797 door hen gehouden publieke verpachting konden qualificeren als gerechtigd tot de »tiendens van alle zoodanige landerijen welke de tiendheffing subject en hierna geëxprimeert zullen worden, behoorende aan het sloth voornoemd, strekkende van de Heerenlaan, geleegeen bewesten den thuin van 't zelve sloth oostwaards op tot het scheid van Nieuwerkerk op d'IJssel toe". En de tiend die »nader is geëxprimeert" en dus werkelijk verpacht schijnt te zijn, bestaat dan ook slechts in de tiend van twee bepaalde perceelen, die wel niet zullen gelegen hebben op de plaatsen die thans zijn drooggemaakt.

De aanspraak van jhr. JANTZON op de bovengemelde bloktiend steunde op eene acte van 1/20 Junij 1835, waarbij aan zijnen voorganger zou zijn verkocht »een blok tienden, geleegeen in de gemeente Capelle, strekkende van den IJssel noord op tot in den polder Ommoorden, belend ten oosten de Nieuwe Laan van het slot Capelle en ten westen het stuk land neffens de woning van DIRK KLEY en J. en C. VAN DE ROTTE, bevattende 16 weren land", enz., welk blok aan de verkoopers bij de gemelde acte zou zijn gekomen ten gevolge van eene publieke verkooping van domeinen van 14 Junij 1803. Het gemelde blok wordt in een octrooi van 15 Junij 1745, waarbij het door ARY KOOI aan de domeinen werd geabandonneerd, alsmede in latere domeinrekeningen en in vroegere verkoopconditien beschreven als: »streckende van Oosten in Capelle de eerste woning van schout HUIBERT CORNELISZON, westwaarts op tot de tienden van de graafelijkheid toe, begrijpende laatst de woning van OCKE CORNELIS VAN IJSSELDIJK noordwaarts op tot de landscheiding toe." Uit de vergelijking der verschillende opgegeven belendingen in verband met de mededeelingen van den Rijksarchivaris en den eerstaanwezenden ingenieur bij de droogmaking, de raadpleging van oude kaarten, de berigten van bejaarde personen en de in de acte van 1835 genoemde grootte, heeft men gemeend als grenzen van het bedoelde blok te kunnen aannemen: ten zuiden de IJssel, ten noorden de gemeentescheiding van Capelle, zoo als die tot de wet van 3 April 1871, n. 18, bestond: ten westen de polder de Beten, en ten oosten de Nieuwe Laan. Binnen deze grenzen, waardoor eene oppervlakte van ruim 109 hektaren gronds tot de droogmaking behoorende omsloten wordt, zou derhalve volgens de gemelde acte van 1/20 Junij 1835 aan den heer JANTZON het tiendregt kunnen toekomen.

Naar aanleiding van het bovenstaande kwam het zoowel aan Gedeputeerde Staten van Zuidholland als aan den ondergeteekende verkieslijker voor om, zoo mogelijk, door afkoop voor matigen prijs, met den heer JANTZON over al zijne aanspraken op tiendregten in de droogmaking te transigeren, dan een proces af te wachten, waarbij vooral over den omvang en de waardering dier aanspraken zou getwist moen worden.

De prijs dier transactie scheen vooral naar de vermoedelijke waarde van den gemelden bloktiend berekend te moeten worden, hoewel men daarbij ook de pretentie van Jhr. JANTZON op een algemeen tiendregt over het voormalig ambacht Cappelle in aanmerking meende te mogen nemen, — omdat het toch altijd mogelijk bleef, dat hij er in slaagde het bewijs op te sporen, dat niettegenstaande het ontbreken der tienden in de acte van 4 April 1797, dat regt op de koopers der heerlijkheid is overgedragen. Dien ten gevolge werd aan den heer JANTZON na afwijzing van zijn veel hooger eisch, voor al zijne aanspraken op tiendregt in de droogmaking eene som van twintig duizend gulden (f 20 000) voorgesteld, welk voorstel door hem is

Dading gesloten door d. Staat en de provincie Zuidholland met jhr. JANTZON over diens aanspraken op tiendregt v. gronden.

aangenomen, » omdat, zoo schreef hij, de droogmaking door den Staat en de provincie in het algemeen welzijn ondernomen, toch finantieel reeds nu geen voordeelig werk kan genoemd worden en deze mijne regten bij eventuelen verkoop zeer nadeelig zouden werken op den koopprijs en omdat ik te veel prijs stel in de welvaart van het Rijk en de provincien dan dat ik om een louter geldelijk verschil met hen een proces zou willen voeren". De gemelde som was naar de volgende grondslagen berekend:

1°. dat de meergemelde bloktiend eene oppervlakte van ruim 109 — en na aftrek van ruim 4 hektaren die als ringvaart en ringdijk wel nooit aan de tiendheffing onderworpen zouden zijn, — van 105 hektaren gronds tot de droogmaking behoorende betrof;

2°. dat de opbrengst der tiend telken jare dat het land als bouwland gebruikt werd per hektare op f 18,36 en dus over de geheele oppervlakte op f 1930 kon worden berekend.

3°. dat de grond in quaestie eerst gedurende tien achtereenvolgende jaren als bouwland, daarop gedurende zeven jaren als weiland en daarna weder gedurende twee jaren als bouwland zou worden aangewend, dat het belang der eigenaren hen daarna zou nopen om den grond weder zeven jaren lang als weiland en vervolgens nog twee jaren als bouwland te gebruiken, doch dat zij hem na verloop dier acht en twintig jaren voor goed als weiland zouden bezigen;

4°. dat de tiendheffer derhalve slechts gedurende veertien jaren, en dat nog wel over een tijdvak van acht en twintig jaren verdeeld, van de gemelde 105 hektaren gronds aan tiend eene waarde van f 1930 's jaars zou trekken.

Dien ten gevolge werd de kapitaalswaarde der tiendinkomsten die de heer JANTZON, ware hij tiendheffer in het geheel van de bewuste 105 hektaren gronds, zou trekken, met toepassing der theorie van den zamengestelden interest tegen 5 per cent berekend op eene som van zeven-

tien duizend vier honderd zeven en zeventig gulden en vijf en negentig cent (f 17 477,95). Dit cijfer werd daarna met het oog op de andere meergemelde pretentie, tot twintig duizend gulden (f 20 000) verhoogd.

Daar de Staat en de provincie Zuidholland gezamenlijk de droogmaking ondernomen hebben en ieder de helft der daarvan getrokken en nog te trekken inkomsten genieten, behooren zij ook ieder voor de helft den afkoopprijs van f 20 000 voor hunne rekening te nemen.

Het door Gedeputeerde Staten van Zuidholland aan de Provinciale Staten van dat gewest gedane voorstel om magtiging tot het aangaan der onderwerpelijke dading te verleenen, is dan ook bij besluit van 11 Julij jl., n°. VI, door dat collegie aangenomen, terwijl dit besluit door Zijne Majesteit den Koning bij besluit van 16 Augustus daaraanvolgende, n°. 48, werd goedgekeurd. Dien ten gevolge werd de in afschrift aan de wet te hechten overeenkomst van dading in den aangegeven zin en onder voorbehoud voor zoo veel den Staat betreft, van goedkeuring door de wetgevende magt opgemaakt en op den 26sten Januarij en 3 Februarij jl. door de vertegenwoordigers van den Staat en de provincie Zuidholland alsmede door den heer JANTZON ondertekend. De daardoor veroorzaakte kosten komen volgens art. 3 dier overeenkomst ten laste van den Staat en van de provincie Zuidholland, met uitzondering echter van de *zegelkosten*, welke met het oog op art. 28 der wet van 3 October 1843, n°. 47, voor rekening van partij zijn gebracht.

Wordt de onderwerpelijke overeenkomst door de wetgevende magt bekrachtigd dan bestaat er zekerheid, dat de Staat en de provincie Zuidholland, zoowel nu als na den verkoop der gronden die tot de droogmaking der Schielandsche plassen behooren en thans den polder Prins Alexander uitmaken, met welken verkoop weldra een begin zal worden gemaakt, van al de aanspraken van den heer JANTZON op tiendregt in dien polder, langs billijken weg, ontheven zullen zijn.

De Minister van Finantien,

VAN DELDEN.

